ՔՍԱՆԵՒԵՕԹՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2128—ՇԱԲԱԹ—20—ՄԱՅԻՍ—Ն. Տ.—1—ՅՈՒՆԻՍ—1878

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին ի Պոլիս՝ 8 մէճ.
» » Գաւառաց » 10 մէճ.
Վեցամսեայ » ի Պոլիս » 4 մէճ.
» » Գաւառաց » 5 մէճ.

Ծանուցման տողն մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ՝ աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գրուած լրագրաց ծանրութեան ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ դրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղել, Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան, Մասիսի գրասենեակը։

Ձեռքով ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 20 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հեռագիրները խաղաղական յոյսերը կը հաստատեն, և տէրութեանց խորհրդոյն անդամոց անուններն իսկ կը ծանուցանեն, բայց տակաւին Ռուսիոյ ըրած զիջումները ճշդիւ չեն գիտցուիր, թէև չափազանց զրոյցներ կը պտըտին։ Հինգշաբթի աւուր թըղթաբերով Եւրոպայէն առնուած լրագիրք Շուվալօֆ կոմսին պաշտօնին նկատմամբ դեռ բացորոշ տեղեկութիւն մը չեն պարունակեր և՛ կըսեն թէ կոմսին պաշտօնը խիստ գաղտնի կը պահուէր։ Բեդրսպուրկի մէջ Ջարն և Կորչաքօֆ իշխանը միայն գիտէին եղած բանակցութիւնները։ Պէրլինի մէջ Շուվալօֆ կոմսն արտաքին գործոց նախարարի օգնական Պ. Տը Պիւլովի և Վիլհէլմ կայսեր հետ տեսակցելով Ֆրիտրիխրուհէ գնաց, ուր Պ. Պիսմարքի հետ ալ տեսակցելէ յետոյ մեկնեցաւ 'ի Լոնտրա։ Շուվալօֆ կոմսը Պէրլինի մէջ իրեն հետ խօսակցող բարձրաստիճան անձանց այսչափ միայն ըսեր է թէ տէրութեանց խորհուրդ գումարելու համար պէտք եղած առաջարկութիւնները Լոնտրա կը տանի։

Անգղիական Մօրնինկ Բօսթ լրագիրը կը հաստատէ թէ Շուվալօֆ կոմսն ապահովութիւն կուտայ որ հաշտութեան տրամադրութիւնները Բեդրըսպուրկի մէջ ևս Լոնտրայի չափ մեծ են։ Շուվալօֆ կոմսն ոչ միայն Անգղիոյ դիտմանց համեմատ համաձայնութեան՝ այլ և ընդհանուր կարգադրութեան ծրագիր մը տարած է եղեր։ Ռուսիոյ կառավարութիւնն Այսթէֆանոսի դաշնագրութիւնն աւրելու հաւանութիւն չտար, բայց տրամադիր է զայն տէրութեանց խորհրդոյն մէջ վիճաբանութեան դնելու։ Շուվալօֆ կոմսն ապահովութիւն տուեր է նաև թէ Թօթլէպէն զօրավարին հրաման ղրկուեր է որ Կ. Պօլսոյ կողմն յանկարծական յարձակում չընէ, և թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը բնաւ մասն չունի Մօսերս հրատարակեալ յայտարարութեան մը մէջ՝ 'ի նպաստ ծովապատակ նաւերու պատրաստութեան։ Աւելի բացորոշ բանակցութիւններն, ըստ յիշեալ թերթին, քանի մ'օրէն պիտի սկսին։ Ուրիշ Անգղիական թերթ մը կըսէ. "Այս օրերս ծագած յոյսերն՝ իրաց առերևոյթ վիճակին նայելով մեծ ստուգութիւն կառնուն. տակաւին բան մը վերջացած չէ, սակայն տէրութեանց խորհուրդը պիտի գումարի և համաձայնութեան տարրներ պիտի գտնուին։ Զարը մեծ զիջումներ ըրած է. ուստի թէ և տակաւին դժուարութիւններ կան, սակայն իրաւունք ունինք ըսելու որ եթէ Ռուսիա իւր ներկայ չափաւորութիւնը պահէ, խաղաղական համաձայնութիւն մը կրնանք տեսնել„։

Այս տեղեկութիւնները կը ցուցընեն թէ տէրութեանց խորհրդոյ գումարումն ապահովեալ է, բայց դեռ դրական լուր մը չկայ. Ներկայ կնճռոտ խնդիրները պիտի կրնա՞ն տէրութեանց խորհրդոյն մէջ լուծուիլ, այս մասին չենք ուզեր չարագուշակ ըլլալ, և կ'սպասենք որ գործերուն ընթացքը ցուցնէ ապագայն։

Տէրութեանց մէջ կատարեալ համաձայնութեան իբրև օրինակ կրնայ ցուցուիլ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ մէջ եղած յարաբերութիւնները։ Կը կարծուէր որ այս երկու տէրութիւնք համաձայնած էին, բայց ահա նորէն մութ կէտ մը կը տեսնուի իրենց մէջ։ Աւստրիա ծանուցած էր թէ Գարատաղ՝ Բօտկօրիցան և Ջէթայի ձորը կրնայ առնուլ, բայց Անթիվարիի և Տուլչինեօյի գրաւումը ներելի չկրնար ըլլալ։ Աւստրիա չկրնար թոյլ տալ նաև որ Գարատաղ հիւսիսային արևելեան կողմէն իւր հողն ընդարձակելով Բօսնիոյ և ուրիշ Օսմանեան գաւառաց հաղորդակցութիւնը կըտրէ, մինչդեռ ծովուն կողմը Գարատաղցւոց հաղորդակցութեան համար միայն Պօյանա գետը կուտայ անոնց։

Իսկ Գարատաղցիք կը պնդէին թէ Այսթէֆանոսի դաշնագրութեամբ իրենց թողուած միւս հողերն ալ իրենց յանձնուին, և ասոր համար Գարատաղի իշխանը նամակ մը գրած է եղեր Շքօտրայի կուսակալին և Եւրոպական հիւպատոսաց։ Հետևաբար Գարատաղի խնդրոյն վրայ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ մէջ կարծեաց մեծ անհամաձայնութիւն մը կրնայ գտնուիլ, որ անշուշտ տէրութեանց խորհրդոյն ներկայանալէ առաջ մասնաւոր բանակցութեանց առիթ պիտի ըլլայ։

∴

Եւրոպական լրագիրք՝ Կ. Պօլսոյ մօտ Ռուսական զօրաց ըրած վերջին շարժումներուն վրայ Թուրքաց հետ կռուի մը բռնուելու հաւանականութիւնը կը նշմարէին. բայց եթէ ըստոյգ է որ Թօթլէպէն զօրավարն յառաջխաղացութիւն չընելու հրաման ստացած է, և քանի մ'օրէ 'ի վեր ասոր հակառակ ընթացք մը չտեսնուիր, նոր պատերազմի մը կասկածները մասամբ կը փարատին։

Այսու ամենայնիւ յայտնի է որ Ռուսաց դիրքերը խիստ ապահով չէին։ Թէ և Թօթլէպէնի առ Բ. Դուռն վերջնագիր մը ներկայացուցած ըլլալու զրոյցները չ'ստուգուեցան, բայց Տէյլի—Նիւզի թղթակիցը Կ. Պօլսէն հեռագրած էր թէ Ռուսաց հրամանատարը ծանուցագիր մը տուաւ Բ. Դրան, խնդրելով որ նախ Շումնու, Վառնա և Պաթում Ռուսաց յանձնըւին, երկրորդ Մասլաքի Օսմանեան բանակն ետ կանչուի, երրորդ Ռուսաց արտօնութիւն տրուի Պէօյիւքտէրէ երթալու։ Բ. Դուռը տակաւին այս առաջարկութեանց պատասխան տուած չէր։ Թօթլէպէն զօրավարը կը ջանար տէրութեանց խորհրդոյ գումարումէն առաջ որչափ կարելի է Ռուսաց զինուորական դիրքն ամրապնդել, իւր ետևի կողմը թշնամի ամրոցներ չթողուլ, և Կ. Պօլսոյ շըրջակայքն Օսմանեան գիծերուն կարելի եղածին չափ մօտենալ։ Ռուս հրամանատարն իւր նախորդին ժամանակ յառաջապահներ կարգուած չըլլալը տեսնելով, ինք այս պակասը լրացուց. հրաման ըրաւ որ յարմար դիրքեր բռնուին. Հետևաբար խումբ մը Խազախներ Պէօյիւքտէրէի մօտ Պէյկըրատ գիւղն եկած էին, և հոն Օսմանեան զօրաց հետ խառնուած։ Ասոնց հրամանատարն անմիջապէս Ֆուատ փաշային հեռագրեց և Սպարապետին լուր տալով՝ Թօթլէպէնի հետ բանակցութիւն եղաւ. վերջապէս կերևի որ Խազախները քիչ մը անդին քաշուեցան։ Այսու ամենայնիւ այս շարժումները կրնային դարձեալ նորոգիլ։ Ռուսք իրենց զինուորական շարժմանց պատճառ կը ցուցընէին թէ իրենց նպատակը միայն աւելի առողջապահիկ դիրքեր բռնել էր. բայց ամեն վայրկեան ատենցմէ կռուոյ մը ծագումը կը վախցուէր, Նոյնպիսի շարժումներ կընեն նաև Ռուսք Շումնուի և Պաթումի շըրջակայքը։ Միւս կողմէն կերևի որ Օտէսա բաւական զօրք գումարած են, ուրկէ մէկ մասը Ռումանիոյ վրայէն 'ի Պուլղարիա, մէկ մասն ալ ծովէն Պուրկազ ղրկուելով Բումէլի կը հանուին։ Ռուսք նաև ռազմամթերք և թնդանօթ կը ղրկեն. խոշոր թնդանօթները Դանուբի կողմը կերթան, իսկ մանրները Պուրկազ, ուստից ալ բանակները կը ղրկուին։ Շատ տեղեր, ինչպէս նաև Ադրիանուպօլիս, ամրութիւններ կը շինուին։ Չգիտցուիր թէ Եւրոպա Դանուբի ամրոցներուն համար ի՞նչ որոշում պիտի տայ։ Այսթէֆանոսի դաշնագրութիւնն ասոնց բարձումը տրամադրած է. բայց Տէպա լրագիրն Եւրոպիոյ շահերուն առաւել համաձայն կը գտնէր որ ամրոցներն Օսմանցւոց ձեռքը մնան։ Այս ալ կրնայ խնդիր մ'ըլլալ, և հիմայ կըսուի թէ մինչև ասոր լուծումն Աւստրիա հրաման տուեր է որ իւր զօրքէն գունդ մը Դանուբի մէջ Ատա—Գալէի փոքր ամրոցը գրաւէ։

∴

Հռոտոբի ապստամբութեան պատճառներն ստուգելու և ապստամբներն 'ի հանդարտութիւն յորդորելու պաշտօնով Բումէլի ղրկուած Լիվա Սամի փաշան և Վասա էֆէնտին չորեքշաբթի իրիկուն մայրաքաղաք վերադառնալով՝ հետևեալ օրն իրենց պատրաստած տեղեկագիրը կառավարութեան մատուցին։ Այն տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ ապստամբութեան պատճառն այն կողմերու իսլամ ժողովրդոց յուսահատութիւնն եղած է, որք Պուլղարաց գործած չարիքներուն չեն կրցեր դիմանալ։ Հետևաբար ոչ խրատ մտիկ կընեն, ոչ յորդորանք, այլ իրենց արեան մինչև յետին կաթիլը թափելու որոշում ըրած են՝ իրենց կենաց, ընչից և ազգային պատուոյն պաշտպանութեան համար։ Պէտք եղածին չափ զէնք և երկու ամիս դիմանալու բաւող պաշար և ռազմամթերք ունին։

Ապստամբք կը յուսան եղեր թէ Ռուսերն ազգաց իրաւանց կանոններուն համեմատ պիտի վարուէին յաղթեալ Թուրքաց հետ. բայց Ռուսք, ընդհակառակն՝ իսլամաց զէնքն առեր են՝ առանց Պուլղարներն ալ զինաթափ ընելու, որով Պուլղարք աւարառութեան դիմելով՝ ամեն չարիք հասուցեր են Թուրքաց։ Ասոնց դանգատներն ալ բնաւ արդիւնք չեն ունեցեր։ Ղրկած պատգամաւորներն սպաննուեր են, ընդհանուրին պաշտպանութիւնը խնդրեր, բայց զայն ալ չեն գտեր։ Տասն-տասներկու իսլամ գիւղեր հրոյ ճարակ եղեր են։ Այս վիճակին մէջ գտնուելով, յուսահատութիւնը զիրենք յապստամբութիւն մղեր է։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 28 մայիս.

Ծերակուտի ժողովն այսօր առաջին ընթերցմամբ ընդունեց հարիւրին 3 տոկոս և գլխաւոր ունեցող նոր արժեթղթի մը սահմանելու առաջարկութիւնը։ Այն արժեթղթոյն երկաթուղեաց պետութեան կողմէ գնուելուն պիտի գործածուի։

Ժողովն երկուշաբթի օրն Իտալիոյ հետ կնքուած առևտրական դաշնագրութեան վրայ պիտի վիճաբանէ։

Փարիզ 30 մայիս.

Վօլթէրի հարիւրամեայ տօնը կատարեցաւ այսօր առանձնական կերպիւ։

Ճէզայիր 30 մայիս.

Քօնսթանթինի մէջ Զուավներն ու Իսրայէլացիները կռուելով տասներկուքի չափ անձինք վիրաւորեցան։

Լոնտրա 30 մայիս.

Կըսուի թէ Ռուսերն Ամերիկայի մէջ զէնք և գնդակ կը շարունակեն։

Վիէննա 30 մայիս.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Անտրաշի կոմսն հարցման մը պատասխանելով յայտնեց թէ Աւստրիա տէրութեանց խորհրդին մասնակցելով՝ նպատակ ունի ստոյգ և տևական խաղաղութիւն մ'ապահովել, Այսթէֆանոսի դաշնագրութիւնը բարեփոխել՝ գլխաւորապէս Պուլղարիոյ համար որոշուած սահմանները չափաւորելով, և Սերվիոյ ու Գարատաղի բաղ-

ձանքներն Աւստրօ—Հունգարական շահուց հետ համաձայնեցնել ։

Լոնտրա 31 մայիս ·

Անգղիոյ պանքան իւր զրամավեղչն հարիւրին 2 1/2ի իջուց ։

Մօրնինկ Ատվէրթայզըր լրագիրը կը ծանուցանէ թէ բանակցութիւնք յառաջ գնացած են, և կը կարծէ թէ Նախարարութիւնը տէրութեանց խորհրդին վերաբերեալ յայտարարութիւններ պիտի ընէ այսօր երեսփոխանաց ժողովոյ մէջ ։

Այս առաւօտ Ֆօլքէսթօնի առջև երկու Գերմանական զրահաւորք իրարու զարնուելով, մին ծովասոյզ եղաւ և միւսը վնասուեցաւ ։ 300 հոգի մեռան*։ Այս դէպքին պատճառն եղաւ զրահաւորներէն միոյն առևտրական նաւու մը չզարնուելու համար ըրած ճիգը ։

Գերմանիոյ դահաժառանգ կայսրորդին Լորտ Սալիզպըրիի հիւր եղած է ։ Լրագիրք այս բանը խաղաղութեան նպաստաւոր նշան մը կը համարին ։

Վիէննա 31 մայիս.

Լրագիրք իրենց յայտնած հակասական կարծեաց հակառակ կը խոստովանին թէ տէրութեանց խորհրդոյ գումարման խնդիրն յաջող ճանբու մէջ է, և թէ գումարման համար նախաչափ կարգադրութիւններն 'ի գլուխ ելնելու վրայ են. սակայն դեռ այս մասին պաշտօնական լուր մը չկայ ։

Փարիզ 31 մայիս.

Օսմ. Քօնս. 13,90

Րումէլիի երկաթ. բաժինք Փր. 43,45

Լոնտրա 31 մայիս

Օսմ. Քօնս.		13 1/4
Փոխ.	1865	14
»	1869	12 3/4
»	1871	45
»	1872	24
»	1873	12 11/16
»	Եգիպտ.	67
Անգղ. Քօնս		97 7/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ վեհ. Սուլթանին անձնական գանձուն վերատեսուչ Ռայիտ էֆէնտիին Փայէայի աստիճան տրուեցաւ ։

Նորընտիր Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Մէհմէտ Րիւշտի փաշան երէկ Վոսփոր երթալով փոխադարձ այցելութիւն տուաւ դեսպանաց ։

Զրազանի գործը քննող յանձնաժողովն իւր պաշտօնը չէ աւարտած, ինչպէս ծանուցին լրագիրք ոմանք, այլ տակաւին կը շարունակէ Սարաքայետի դուռն ընդ նախագահութեամբ Աւագաց ժողովին Նախագահ Սայիտ փաշային ։

Պետական խորհրդոյ պաշտօնատունն ու դիւաններն հասարակաց կրթութեան պաշտօնատան վերի յարկը զետեղեցան առժամանակեայ կերպիւ ։

Թուրք լրագրաց խօսքին նայելով, Եգիպտոսի խտիվին Գաբու-քէհեաի վեհմ. Աբրահամ փաշան և արտաքին գործոց նախորդ նախարար Նուպար փաշան մօտ օրերս Կ. Պօլիս պիտի գան ։

Թղթադրամոց բարձման յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ ալիւրի տրոց հասոյթը՝ մինչև չորեքշաբթի օրը 7,454,934 ղրշի հասած է ։

Սթանպուլ լրագիրն և անկէց առնըլով ուրիշ քանի մը լրագիրք ալ լուր տուեր էին երէկ թէ Ռուսաց զինուորական հրամատարութիւնը Մաքրի գեղ երթալով հոն գտնուող Օսմանեան զօրաց Չէյթին Պուրնու քաշուիլը պահանջեր են ։ Այս լուրն հիմնովին սուտ է ։

* Ուրիշ հեռագիր մը 400 էն աւելի կըսէ ։

Լա Թիւրքիի խօսքին նայելով, քանի մը Ռուս սպայք, որոց ընտանիքը հետերնին է, Մաքրի գեղ բընակիլ խնդրեր են՝ օդն աւելի առողջ ըլլալուն պատճառաւ ։

Կ. Պօլսոյ քաղաքապետութեան որոշմամբ հացին գինը 6 ղշի իջաւ։

Հինգշաբթի օրն 30 ի չափ Ռուս սպայք եկան Օտէսայի շոգենաւով և ուղղակի Այսթէֆանոս գնացին ։

Երէկ Ղալաթիա եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ մայիս 13/25 ին Քէրասնի մօտ Տնիէբէր գետին վրայ երկու շոգենաւ իրարու զարնուելով՝ 35 մարդ մեռեր կամ խեղդուեր են։

Աւկզպուրկի Կազէթ լրագիրն իւր Կ. Պօլսոյ Թղթակցին Բ. Դրան արտաքին գործոց նախարար վսեմ. Սաֆվէթ փաշային հետ ըրած մէկ խօսակցութիւնը կը հրատարակէ, որոյ մէջ Սաֆվէթ փաշան յայտարարեր է թէ Սուլթանին կառավարութիւնն ամենակատարեալ չեզոքութիւն պահելու որոշում ըրած է։ Այս որոշումն հարկադրութիւն մ'է իւր վրայ՝ երկրին ներքին վիճակէն, որ իւր սպառեալ զօրութիւնները վերանորոգելու համար խաղաղութեան մեծ պէտք ունի ։ Դուռը չպիտի հաճի երբէք թոյլ տալ որ Կէլլիպօլու, Պէօյիւքտէրէ և Թուրքիոյ ուրիշ կարևոր կէտերը դրաւին Ռուսաց զօրքէն, վասն զի այսպիսի զիջում մը՝ Օսմանեան պետութեան ձեռքը մնացած անկախութեան մնացորդէն ալ հրաժարիլ ըսել է ։

Սաֆվէթ փաշան յայտարարեր է նաև թէ «Կ. Պօլսոյ քրիստոնէից դէմ Թուրքաց ոտք ելնելուն երկիւղն անհիմն է ։ Քրիստոնէից ապահովութեան դպչող այդ տեսակ դէպք մը բնաւ չկրնար յիշուիլ 150 տարիէ 'ի վեր ։ Արդ՝ ինչո՞ւ համար անցեալը ներկային ու ապագային համար ալ չվկայէ ։ վերջին ծանր անցքերուն մէջ և կրած աղետալի ձախողուածոց հակառակ՝ Սուլթանին կառավարութիւնը վայրկեան մը չդադրեցաւ զօրաւոր կերպիւ պահպանելէ հասարակաց անդորրութիւնն, ինչպէս նաև այլ և այլ ազգէ ժողովրդոց ներդաշնակութիւնն, որք իւր անկողմնակալութիւնն և իւրաքանչիւրին ընկատմամբ ունեցած բարի դիտաւորութիւնները կը ճանչեն ։»

Ռուսթչուքէն մայիս 8/20 թուով գրուած նամակ մը հետևեալ լուրը կուտայ ։

«Շաբաթ օրը, Ռուսչուքոյ զինուորական հրամանատար Ալթէնպէրկ իշխանն իմացուց քաղաքային իշխանութեան թէ բանակակեդրոնէն եկած հեռագրոյ մը համեմատ՝ Ռուսչուքի պահապան զօրաց վրայ 21000 նոր զօրք պիտի աւելնար, որ մինչև երեք օր Ռուսչուք պիտի մտնէին. ուստի պէտք էր բնակարան պատրաստել անոնց։ Քաղաքային իշխանութիւնը դիտողութիւն ըրաւ թէ քաղաքին բոլոր տուները զօրականներով լի էին, և կարելի չէր աւելի զօրական մը բնակեցնել ։

«Ալթէնպէրկ իշխանը պատասխանեց թէ Թօթլէպէն զօրավարին հրամանը բացորոշ էր, և ըսելիք բան մը չկար ։ վերջապէս զօրքերը թմբուկներով Ռուսչուք մտնել սկսան և այսօր քաղաքին փողոցները Ռուս զօրականներով լցուած են, որք տուներու մէջ տեղ չկրնալով գտնել ըստիպուած են պարտէզներուն և Ռուսչուքի շրջակայ արտերուն մէջ բընակիլ ։

«Ալթէնպէրկ իշխանը խոստացաւ թեթև հատուցում մ'ընել մշակեայ արտորէից տէրերուն։»

Չորեքշաբթի օրը Ագ-Սարայի թաղը չորս տարեկան աղայ մը մինակ գտնուելով սենեակի մը մէջ, ծըծըմբաւի տուփ մը կառնու և բանալով ծծմբառ մը վառելու փորձ կընէ ։ Դժբաղդաբար տուփն ամբողջապէս բանկելով՝ կրակը տղուն շաթերուն կը հաղորդուի, և մինչև կը հասնին ու բոցերը կը խեղդեն, տղան շարաչար կայրի, և շատ չանցած կը մեռնի ։ Մայրը տղուն դիակը տեսնելուն պէս խելքը կը կորսնցնէ։

Այս դէպքը խրատ պէտք է ըլլայ մարց, որպէս զի իրենց մանր տըղայքն երբէք առանձին չթողուն ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

19 մայիս ուրբաթ իրիկուն		14,34
20 մայիս շաբաթ առաւօտ բացուեցաւ		14,14
ժամ 6 ին		13,33
Րումէլիի երկաթուղի	Փր.	44
Թղթադրամ	մր.	272

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Կ. Պօլիս 19 Մայիս

Սօփիէթէ ճէնէրալի բաժ.	Անգղ. մր.	4, 5
» փոխանակութեան	»	2,30
Կ. Պօլսոյ Պանքային	»	4,20
Քրէտի ճէնէրալ	»	3,10
Քրէտի Օսթրօ—Թիւրք	»	—
Փոխ. 1863	Ֆր.	68
» 1865	»	69
» 1869	»	65
» 1872	»	24
» 1873	»	63
Թրամուայ	Օսմ. մր.	1 20

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

19 Մայիս

Անգղ. մրռ	ղրշ.	108 39
Նափօլէօն ոսկի	»	87 5
Խիւէռիալ Ռուս	»	88 37
Գըրըմից	»	50 30
Հինդ Փրանք	»	—
Հինգնոց	»	121
Պլինձ	»	175

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՑՆՈՑ ՄԷՋ ՍԷՐ ԵՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Մօրնինկ Ատվէրթայզըր անուն Անգղիական լրագրին Թուրքիոյ Թըղթակիցը Անգղիոյ մէջ մօտերս հրատարակուած տետր մը յիշելով կըսէ թէ տետրակին հեղինակն Հայոց ինքնիշխանութիւն* կը պահանջէ Եւրոպայի կառավարութիւններէն իբր դարման անոնց կրած դարաւոր տառապանացը ։ Թղթակիցը Հայոց ինքնիշխանութիւն ունենալու խորհրդին կը հակառակի զանազան պատճառներ յառաջ բերելով, որոնցմէ մէկն ալ սա է թէ «Լուսաւորչական և Բողոքական Հայերը փոխադարձ հակառակութիւն ունին մէջերնին ։» Այս անձը տեղեակ չէ Լուսաւորչական և Բողոքական Հայ հասարակութեան ներկայ սերնդին զգացմանը այս մասին, և անտեղի ամբաստանութիւն մ'է ըրածը ։ Ժամանակ ժամանակ անխորհուրդ անհատներ, եկեղեցական և աշխարհական, յանցանք գործած են այս մասին, և թէ այնպիսի անձինք միշտ պիտի գըտնուին, ոչ միայն կարելի՝ այլ և հաւանական է ։ Բայց մէկ քանի անձանց գործերուն պատճառաւ ամբողջ հասարակութիւն մը վատահամբաւել իրաւունք չէ ։ Մայրաքաղաքիս Հայ հասարակութեան ամեն կարգերուն մէջ սէր և բարեկամութիւն 'կը տեսնուի դէպ 'ի Բողոքականս ։ Եթէ Լուսաւորչական մը անոնցմէ մէկը արհամարհէ անոր կրօնական գաղափարներուն պատճառաւ, այնպիսին նոյն իսկ իր կրօնակիցներէն պիտի յանդիմանուի, և հազիւ կը լսուի այսօրուան Հայէն սա խօսքը. «Ան որ Լուսաւորչական եկեղեցիէն դուրս է, Հայ չէ ։» Հանճարեղ Հայը նախընթաց սերնդոց միութիւն պահելու համար բանեցուցած բանի միջոցներուն դառն հետևանքը աչքին առջև ունի կը ճանչնայ թէ կրօնքը մարդուն և անոր Արարչին մէջ սրբազան յարաբերութիւն մ'է, ուստի ոչ ոք իրաւունք ունի բռնանալ իր ընկերին խղճին. թէ կրօնք և ազգութիւն տարբեր բաներ են և միմեանց հետ չփոթուելու չեն. թէ մարդ՝ ինչպէս քաղաքական և ուսումնական եայլն՝ նոյնպէս աստուածաբանական խընդրոյ մէջ իր տեսութիւններովը կրնայ զանազանիլ և դեռ Հայ մնալ. միով բանիւ, կը յարգէ մարդոց կրօնական ազատութիւնը ։ Բողոքականք ամեն ընկերութեանց մէջ կընդունուին, ընտանիքներ միմեանց այցելութիւն կընեն, վերջապէս կրօնքի պատճառաւ անոնց մէջ խտրութիւն չկայ ։ Նոյնպէս է գաւառներու մէջ ։ Մօտերս Զէյթունէն ժամանող քահանայ մը ըսաւ. «Մենք Բողոքականաց հետ սիրով ենք. մեր ամեն ժողովներուն մէջ անոնց քարոզիչը կը հրաւիրենք ։» Դպրոցներու քննութեան փոխադարձ հրաւէր կըլլայ, և իրօք յառաջադիմութիւն եղած տեղը անխտիր ամենքը կուրախանան ։ Այնթապի Բողոքականաց ճեմարանին կառուցման հանգանակութեան մէջ Լուսաւորչականք իրենց առատաձեռնութեամբը գերազանցեցին Բողոքականները ։ Լուսաւորչական եկեղեցական մը քարոզած է Բողոքականաց ժողովարանին մէջ, Բողոքականաց պաշտօնեայ մը քարոզած է Լուսաւորչականաց եկեղեցւոյ մէջ ։ Լուսաւորչականը սովի պատճառաւ երբ անպաշար մնաց, Բողոքականը անոր հաց տարաւ. Բողոքականը հրդեհի պատճառաւ երբ անպատսպար մնաց, Լուսաւորչականը իր տանը դռները բացաւ անոր ։ Պատերազմ թէ խաղաղութիւն որոշելու մօտ հաւաքուած պաշտօնէից ժողովին մէջ Բողոքականաց ազգապետը միայն փաստաբան գտնուեցաւ խաղաղութեան ։

Լուսաւորչական լրագիրք անոր խաղաղասիրական հոդուածն և ցուցուցած բարոյական քաջութեանը վրայ ուրախութիւննին յայտնելով հանդերձ, արժանաւոր լեզուով գովեցին զանի ։ Այս իրողութիւնները կը ջրեն Թղթակցին խօսքերը և կը ցուցընեն թէ փոխանակ հակառակութեան՝ անոնց մէջ սէր և բարեկամութիւն կայ ։ Արդարև իրենց պատրիարքարանը և ազգապետարանը, եկեղեցին և ժողովարանը զատ են և ասոնք կը ցուցնեն թէ բաժանում կայ մէջերնին, որ ըլլալու չէր, բայց այդ պատճառաւ անոնք մէկզմէկ չեն ատեր ։ Երկու եղբարք զատ գործի տէր կըլլան, զատ ընտանիք կը կազմեն և զատ տուն կը բնակին, բայց լսուա՞ծ է որ անոնք այդ պատճառաւ մէկզմէկ այլ եւս իբր եղբարք չեն ճանչնար, մէկզմէկ չեն սիրեր ։ Անոնք լաւ համոզուած են թէ սէրն է ամենէն ընդարձակ կապը. թէ հասարակութիւն մը միացեալ պահելու համար գործածուած բոլոր բարոյական միջոցները կը նմանին աւազէ չուանի՝ եթէ սէր չըլլայ այն հասարակութիւնը բաղկացնող անդամոց մէջ։ Եւ ինչո՞ւ սէր չըլլայ անոնց մէջ։ Ո՞չ ապաքէն Լուսաւորչականք և Բողոքականք Քրիստոնէութիւն կը դաւանին, և Քրիստոս, սիրոյ հեղինակը, կը պատուիրէ իր հետևողներուն, «Սիրեցէք զմիմեանս» ։ Բաց աստի,

* Ինքնօրէնութիւն ըսել կուզէ ։

չէ՞ որ անոնք մէկ ազգ են, մէկ լեզու, մէկ պատմութիւն ունին, և ամենքը Հայ անունը կը կրեն Հայկին անուամբը: Արդ՝ թէ՛ իբր քրիստոնեայ, թէ՛ իբր Հայ վայելուչ է որ բաժանման տեղ՝ միութիւն, հակառակութեան փոխարէն սէր ըլլայ մէջերնին: Իրենց շահը նաև կը պահանջէ որ միութեամբ և ներդաշնակութեամբ ապրին միմեանց հետ, քանզի այնպէս միայն կըլլան զօրաւոր, կունենան յաջողութիւն մարդասիրական ձեռնարկութեանց, վաճառականութեան և ուրիշ բաներու մէջ, որ հարկաւոր են իրենց բարգաւաճմանը և կառավարութեանը, շուրջերնին գտնուող թէ բնիկ թէ օտար ցեղերուն առջև կըլլան պատկառելի, կը լռեցնեն իրենց հակառակորդները և արժանի կըլլան ինքզինքնին այն մարդասէր օտարականաց բարի համարմանը, որ անոնց տառապանացը համակրութիւն կը ցուցընեն և զանոնք ազատելու ամեն ջանք և ճիգ ընելու են:

Իցէ՛ թէ, իւրաքանչիւր ո.ք, ինչ կրօնքէ որ ըլլայ, իւր պարտքը համարելով, խնամով հսկէ որպէս զի թէ բանիւ և թէ գործով պատճառ չըլլայ իր ազգակիցներուն մէջ հակառակութիւն յառաջ բերելու, մանաւանդ յանուն կրօնի. այլ ըստ իւր կարողութեան և պատեհութեան ջանայ սէր և եղբայրական զգացում արծարծելու անոնց մէջ և այս զգացման յառաջանալուն աշխատիլ, հաւատալով թէ այն է շիտակը, և շահաւորը, որուն տարակոյս չկայ:

Ս. Ա[illegible]եան

ԱԻԵՍՏԱԲԵՐ

ԱՌ ԲԱՐԵՍԷՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՀԱՅՈՑ

Ցիսուսի Քրիստոսի Տեառն մերոյ Համբարձման յառաջիկայ տօնին, զձեզ, բարեպաշտ և աղքատասէր ժողովուրդ Հայոց, կը հրաւիրեմ յԱզգային Հիւանդանոցն, յիշեցնելով որ այս տարի ամեն տարիներէ աւելի կարօտ է ձեր օժանդակութեանը. վասն զի վեց հարիւրի մօտ հիւանդ, որբ և անտերունջ ազգայինք պատսպարուած են հոն: Արդ 'ի սէր վասն մեր աղքատացելոյն Ցիսուսի Քրիստոսի, բարեհաճեցէք յայց ելնելով մխիթարել ձեր անօք և տառապեալ եղբայրներն ու քուրերն, որք ձեր կարեկցութեանն ու գթառատ օգնութեանց կ'սպասեն անձկանօք:

Մնամ աղօթարար

1878 մայիս 18 Պատրիարք Կ. Պոլսոյ

ի Պատրքրն Հայոց ՆԵՐՍԷՍ

Ամեն. Ս. Պատրիարք հօր վերադրեալ հրաւիրագրէն յայտնի է թէ յառաջիկայ հինգշաբթի մայիս 25, Ազգ. Հիւանդանոցի 48րդ տարեդարձի հանդէսը պիտի կատարի, ուր Ն. Սրբազնութեան խորհրդական Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոս հանդիսաւոր Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ:

Յուսով է Հոգաբարձութիւնս, որ Մեծարգոյ ազգայինք կը բարեհաճին իրենց ներկայութեամբը պատուելով ազգասիրաբար սոյն հանդէսը՝ մխիթարել վեց հարիւրի մօտ խեղճ պատսպարեալքն:

1878 մայիս 18 Մնամք յարգանօք

Գրաս. Հիւան. Ի դիմաց Հոգ. Հիւ.

Սենեքերիմ Մ. Մանուկեան

1878 Ապրիլ 30 Եւդոկիա

. . . Խմբագրապետ Տէր.

Եւդոկիա՝ որ Փոքր Ասիոյ անուանի քաղաքներէն մին է, վերջերս այնքան անկարգութեանց ասպարէզ դարձաւ, որ եթէ քիչ մը ևս հոգ չի տարուի և այդ անկարգութիւնք չլինին, այժմէն դիւրին է գուշակել թէ ինչ աղէտներ կրնան պատահիլ:

Չկայ օր մը՝ յորում աւազակութիւն մը կամ հարստահարութիւն մը տեղի չունենայ:

Անցեալները Ցունաց Կէքսին գիւղին մէջ ունեցած վանքը կողոպտեցին, քահանայն որ աւազակներուն դէմ եկեղեցւոյն դուները չէր բացած, զանակոծեցին և վիրաւորեցին:

Ուրիշ օր մը, Բաճձիին դուռը՝ որ քաղաքիս մի փողոցը կրնայ համարուիլ, Չէրքէզք մի քանի Հրեայ կողոպտեցին:

Աւելի մօտերս, Աւագ հինգշաբթի օր՝ երբ տեղւոյս Գեր. առաջնորդ Ցակոբոս սրբազան հայրը Ոսկեբերանի վանքը կերթար, Կոմանաքի կողմերը չորս հատ աւազակներ Չէրքէզ, Քիւրտ, փախըստական զինուոր ևն. Ն. Սրբազնութեան դէմ ելնելով կուզեն զինք կողոպտել. չորս ժամ մը Առաջնորդ սրբազան իր անտիրս ընկերներով կը դիմադրէ. աւազակները կատղելով մի քանի դաշոյնի հարուած կուտան և եթէ Աստուծոյ ողորմութիւնը կուրծքին վրայ ընդունած վէրքին հարուածին դէմ ծխատուփը պատուար չըլլէր, մահացու վէրք մը պիտի ստանար:

Վերջապէս աւազակները նախ Ոսկեբերանի մի արծաթեայ ծանր խաչը (զոր Ն. Գերապատուութիւնը վանքը կը տանէր) և ապա իր ժամացոյցը ևն. կառնեն: Մինչ այս մինչ այն, և ահա Զաղարայի գիւղացիք, արք, կանայք և մանկտիք վրայ հասնելով՝ գովելի եռանդեամբ գողերը կը բռնեն և կառավարութեան կը յանձնեն:

Իցի՛ւ թէ կառավարութիւնն՝ իրեն բռնուելով յանձնուած գողերը ըստ արժանւոյն պատժելով հարկ չթողուր քաջալերել զայլս 'ի նոյն ոճրագործութիւն առ 'ի չգոյէ օրինաւոր պատժոյ:

Հրապարակաւ մեր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք Ն. Սրբազնութեան դիպած այս դժբաղդութեան վրայ և կը խնդրենք՝ իւր կրած ցաւէն հասարակ ժողովրդին ցաւերը զգալ:

Եւդոկիոյ ազգային կեանքն ալ ոչ այնքան ուրախացուցիչ է այժմ. զարմանալի չէ՞ գրել թէ այսքան Հայաբնակ քաղաքի մը մէջ չկայ Ազգ. վարժարան մը:

Չորս տարիներէ 'ի վեր Փասպանեան Գէորգի անխոնջ տնօրինութեան տակ բացուած Վարդանեան վարժարանը կար միայն, նա ալ իւրովսանն ազգին բարեկիրթ և լուսամիտ պատանիներ նուիրելէ յետոյ, իր դպրոցական շրջանը աւարտած կը դոցուի:

Ի՞նչ պիտի ընէ այսուհետև Եւդոկիացի Հայ մանկտին, ո՞ւր պիտի ուսանի . . .:

Փասպանեան . . . իւր անձնուէր կոչման հալածական պսակներով* ծառայելէ յետոյ կը քաշուի այդ փշոտ ասպարէզէն:

Ազգ. վարչութիւնը դեռ պիտի քնանա՞յ, չպի՞տի բանայ Ազգ. վարժարանը.

Ահա Կորդեան հանգոյց մի:

Հարցուր ժողովին, պիտի պատասխանէ թէ «դպրոցի խնդիրը դիւրաւ կը կարգադրի եթէ Առաջնորդ սրբազանը կամենայ»: Այդ ապարկութեան հաւատ չենք ընծայեր, տեսնելով որ Ն. Սրբազնութեան կոկորդը կը պատռի եկեղեցեաց բեմերէն դպրոց պօռալով, թէպէտ ոմանք չարամտութեամբ ցոյց կանուանեն և զայս:

Առ այժմ մենք ոչ մէկին և ոչ միւսին վրայ դատում ընելով՝ կսպասենք տեսնել թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ դպրոցի խնդիրը և ապա կը խօսինք:

* Այս երիտասարդն ոչ միայն ազգայիններէն հալածանք կրեց՝ իբրև Փորթուգալեան Նէփինոփի հարազատ աշակերտ, այլ և ամիսներ առաջ տաճիկ խուժանի մը դէմ իր աշակերտները պաշտպանած լինելուն համար դպրոցի դրան առջև սաստիկ դանակոծուած և խել մը ատեն յանկողնի տառապած է: Այս վայրագ բարբարոսութեան նկարագիրը կարելի է տեսնել Տփխիսի Մշակ լրագրոյն մօտակայ թերթերուն մէջ: Այսպէս Ասիացի դաստիարակաց կեանքը ամենօրեայ նահատակութիւն մը կրնայ համարուիլ:

Եթէ ուրախ լուր մ'ունիմ ձեզ հաղորդել, այն ալ Անձնուէր և Ընթերցասիրաց ընկերութեանց յառաջդիմական վիճակն է: Սոյն ընկերութեանց կիրակնօրեայ դպրոցին մէջ մեծ պահոյ առաջին կիրակիէն սկսեալ կը դասախօսեն Արժ. Մանուէլ վարդապետ Կրօնագիտութիւն և Բարոյախօսութիւն, իսկ Տօքթօր Սեբուհ Մէսիեան Առողջապահութիւն, 'ի ներկայութեան բազմութիւ աշակերտաց:

Արժ. Մանուէլ վարդապետ ողջամիտ քարոզներով իր պարտքը կատարելէ յետոյ, իւր ազգասիրութեան և ուսումնասիրութեան նոր ապացոյց մ'ալ կը յաւելու սոյն ընկերութեանց կտակելով 200 Օսմանեան արժեթուղթ և իր ամեն գրեանքը:

Իցի՛ւ թէ Նորին Արժանապատուութեան այս ձեռնարկը օրինակ լինէր այն կրօնական հայրերուն՝ որ ազգը կեղեքելէ զատ ուրիշ գործ մը չունին. օրինակ լինէր մանաւանդ մեր ծերուկ Մարտիրոս վարդապետին, որ Ցովակիմ Աննայի վանքը չորաչար կողոպտելէ և իր գողութիւնը յանձնաժողովով վաւերանալէ յետոյ, չգիտենք ինչ արդարանէր պաշտպանութեամբ, առաջնորդ սրբազանի կառքը նստած Ոսկեբերան գրկուելու արժանացաւ:

Էհ, . . . գուցէ աշխարհի սկզբունքն է այս. արդարը հալածել և յանցաւորը վարձատրել:

Առայժմ այսչափ:

Ընդունեցէք . . . * * *

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

22 Ապրիլ 1878 Երուսաղէմ.

. . . Խմբագրապետ.

Նիւթերու սառնութիւն, առարկաներու անհանութիւն գրիչ պաշարած են:

Մարմնացեալ երազներ, սրբազան ստուերներ, գերագոյն մտածումներ մարդուս միտքը կառևանգեն, սիրտը կը յափշտակեն: Այս անօրինակ տեղեաց նկատմամբ, որոց վրայէն աստուածութիւն մ'անցաւ, աստուածութիւն մը լացաւ, խաչուեցաւ, մեռաւ . . . կարող չէ բանաստեղծը—որչափ ալ բանաստեղծ ըլլայ, ճարտարախօս ըլլայ—անձուկ թղթակցութեամբ մը ճշգրիտ բան մը տալ, կատարեալ իր մը ներկայացնել:

Մարդ՝ օրերով ժամերով կ'սքանչանայ կը մնայ: Բաղդատական քննադատութիւն և սկեպտիկանութիւն հոս գործ չունին: Բայց և այնպէս պարզ նկարագիր մ'ալ դարձեալ ճանապարհորդութեան մէջ չըլլար: Պէտք է խաղաղ ժամերու մէջ հանդարտ սրտով, անդորր մտօք գրել:

Պօլիս վերադառնալէս և հանգչելէս ետև, պիտի ամփոփեմ ու հրատարակեմ Պաղեստինու թղթակցութիւններս, որոնց մէջ ոչ նուազ հետաքրքրական մասեր կան:

Երկի՛ր մը, որ տասնեօթն անգամ հրով, սրով ու չարունակելի պայքարներով կործանած է:

Քաղա՛ք մը, որ մէկ կողմէն Իսրայէլացիք՝ պաշտպանողական գիրքի մէջ իրենց բնադաւառը պահպանած ժամանակնին, անդին հետզհետէ Հռոմայեցիք, Սարակինոսեանք, Ասորեստանցիք, Բաբելոնացիք, Եգիպտացիք, Պարթևք, Պարսիկք, Խաչակիրք և 'ի վերջոյ Տաճիկք արիւնռուշտ պատերազմներով նուիրագործեցին: Զա՞րմեր որ քիչ մը մտածելով և ուսումնասիրելով նկարագրուի . . .:

Ձերդ

Ա. Ց. Այվազեան

Ց. Գ. Ճրագալոյցի այս տարուան մարտաշտը մոռցած չեմ . . .:

Ս. Յարութեան տաճարին մէջ Գերեզմանին վրայ կախուելու համար՝ Վիեննայի մեծայարգ վաճառականները, ձեռամբ Արժ. Եղիկիէլ վարդապետի, 'ի յիշատակ իրենց գաղթականութեան, տասն և հինգ հատ արծաթեայ (փիլինճ) ոսկեջուր սիրուն կանթեղներ ղրկած են Ս. Աթոռս, Հայկական զինանշաններով ընդելուզեալ:

Զատկի երրորդ օրը՝ միջօրէին՝ ընդերկրեայ թեթև շարժում մ'զգացուեցաւ քաղաքիս մէջ: Նոյն

Ա Զ Դ

Եւտիդուլէ Ազգ. Հիւանդանոցի դէմ գտնուած պարտէզին մէջի ըմպելճարանը, նպարավաճառութիւնը (պաքալէ) և ջրածախութիւնը, այս տարի Ազգ. Սահմանադրութեան 18րդ տարեդարձին որ է մայիս 28 կիւրակէ օրը, միմիայն սոյն օրուան համար վարձու պիտի տրուին, հետևապէս կը հրաւիրուին թուականէս մինչև 5 օր վարձելու փափագ ունեցողներն գալ 'ի դրասենեակ Ազգ. Հիւանդանոցի Մեծ Նոր խան միջնայարկ թիւ 49 և ընել հարկ եղած սակարկութիւններն ու պայմանները:

1878 մայիս 18 Գործ. Ազգ. Հիւ.

Ս. Մ. Հ[illegible]եան

Ա Զ Դ

Գաղղիերէն և Հայերէն լեզուաց հմուտ և փորձ և միանգամայն բազմաց ծանօթ դաստիարակ մը նաև քիչ ժամանակի մէջ [illegible] սովրեցնելու մասին դրատանս վերնայարկը փափաքողաց համար պատրաստ գտնուիլը կազդարարեմք:

Ֆրէնկեան գրատուն

Ուզուն չարշի Քիլիտ խանի կից

Ա Զ Դ

Հայերէն և Գաղղիերէն լեզուաց հմուտ և փորձ անձ մը պատրաստ է ազգային վարժարանաց մէջ այցելութեամբ կամ միայուն կերպիւ դասատուութիւն ընելու:

Պէտք ունեցողք կրնան լրագրոյս խմբագիր—Տնօրէնին հետ խօսիլ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՎԻՄԱՏԻՊ ՊԱՏԿԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ

Սոյն նշանաւոր հայրենասիրին մեծադիր պատկերը, խիստ վայելուչ և մաքուր դծուած կը ծախուի Ֆըռէնկեան գրատունը և ամեն Հայ գրավաճառաց քով, դիւրամատչելի գնով: Արժան է որ ամեն հայրենասէր Հայ մի օրինակ առնու սոյն պատկերէն:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱՑ ՀԱՄԱՐ

Հեղինակ

Լէ[illegible]

Աշխատասիրեաց Ս. Պիպէռճեան

Հեղինակին հրամանաւ [illegible]

Սոյն գործնական քերականութիւնը Գաղղիոյ երկրորդական վարժարանաց նախապատրաստական կարգերուն համար ընդունուած ամենէն ընտիր և յարմարագոյն դասագիրքն ըլլալով, տարակոյս չկայ որ ազգային վարժարանաց մէջ ալ նոյն ընդունելութիւնը պիտի գտնէ:

Կը գտնուի Կ. Պոլիս Ց. Գաւաֆեան և այլ գրավաճառաց քով, և Բերա Մօսիւ Վէյսի գրատունը: Գին 12 ղշ.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԱՐԲԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ՀԱՐՑ ԵՒ ՄԱՐՑ ՀԱՄԱՐ

Գրեաց Ս. Տէր Սարգսեանց

Ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի: Գին մէկ հինգնոց թղթադրամ:

Թ Ա Ր Գ Մ Ա Ն

ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Հայերէն գրերով

Այս խօսակցութեան գիրքը, որ ազգայնոց մեծ դիւրութիւններ կընծայէ, կը ծախուի Եէնիճամի Չիլինկիրլէր ճառտէսի թիւ 2, Ս. Ղուկասեան գրատունը: Գին 30 սանթիմ:

ՍԻՐԱՔ ԵՒ ՍԱՄՈՒԷԼ
ԲԱՐԻ ՀՕՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ
ԳՐԵՑ ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ
Եւ ՚ի լոյս ընծայեցին աշխատասէր եղբարք
Յովհաննէս և Մկրտիչ Էսաեան

Ի ՆՈՒԷՐ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑ ԵՒ ՔԱՐԳԱՑԵԱԼ ՈՐԴՒՈՑ

Կը ծախուի ամէն հայ գրավաճառաց քով. գին մէկ քառորդ մեճիտիէ:

ՇՐՋՔ ՄԱՆՈՒՆՔ
Ի ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԷ

Երկասիրեաց Հմայեակ Ծ. Վ. Դիմաքսեան
Օժանդակութեամբ
Եաղշըպէկեան եղբարց հայրապատաց

Մայրաքաղաքէս մինչև Եգիպտոս և Երուսաղէմ 32 քաղաքաց և գիւղօրէից վրայ վիճակագրական չափաւէտ տեղեկութիւններ պարունակող 368 երեսէ բաղկացեալ գիրք մ'է, Հայաստանեայց անուն տպարանէ մը ելած ։

Կը ծախուի Եէնի գարուի և Մայր եկեղեցեաց բանկալներն և Կ. Պոլսոյ Հայ գրավաճառաց քով: Գին կէս արծաթ մեճիտիէ ։

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵՒՔ
Քերթուածք, Մեծ Սոկրատայ, Ճառք, Ալալա՛ այլք, Յօդուածք ։

Հեղինակն իւր ինչ ինչ ոտանաւոր և արձակ գրուածներն և Լամարթինի Գաղղիացի բանաստեղծին Սոկրատայ մահուն գրաբար տաղաչափեալ թարգմանութիւնն ամփոփած է սոյն գրքուկին մէջ ։

Կը ծախուի Եէնի-ճամի Չիւլինկիրճիլար ճառաչէսի թիւ 2, Ս. Գ. և Եաղմաճեան գրատունը, և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 1 քառորդ Թուղթ

ՄԱՐԻՈՆ ՏԸԼՕՐՄԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ
ԿԱՄ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓՅԱՆՔ
Հեղինակ Էօժէն տը Միրգուր
Թարգմանեց Գր. Չիլինկիրեան

Սոյն նշանաւոր վէպին հինգերորդ այն է վերջինհատորն ալ իզմիրի Տէտէեան եղբարց տպարանէն Պոլիս հասած ըլլալով կը ծախուի Եէնի ճամի Չիլինկիրճիլար ճառաչէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով ։ Գին 2 ֆրանք:

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ
ԳՐԵԱՑ ԾԵՐԵՆՑ

Սոյն գեղեցկահիւս վիպասանութենէն՝ որոյ պատմական աղբիւրը Ռուբինեան հարստութենէն առնուած է, և որ Քրիստոսի 1145 թուականին՝ Հայոց Կիլիկիոյ մէջ վերստին ձեռք բերած իշխանական մեծութեան ճըշգըրտատիպ պատկերն է, ամէն Հայ պէտք է փութայ մի օրինակ ունենալ

Կը ծախուի ամէն գրավաճառաց քով. գին 2 ֆրանք:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՂԶԻ
ԸՆԿԵՑԻԿ ՄԱՐԴԸ

Ժիւլ Վէրն անուանի հեղինակին սոյն հետաքրքրաշարժ և հրահանգիչ գործին գ. այն է վերջին հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Չիլինկիրճիլար ճառաչէսի թիւ 2 ։ Ս. Գ. և Եաղմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆր.

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ՄԱՐԲԻԶՈՒՀԻՆ
ՀԵՂԻՆԱԿ
Ցոլ Կոմբոսնէ
Թարգմանեց Խ. Ն. Պուրունսուզեան

Սոյն գեղեցիկ վիպասանութեան, որ միայն երկու հատորէ կը բաղկանայ, երկրորդ հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Չիլինկիրճիլար ճառաչէսի, թիւ 2 Ս. Գ. և Եաղմաճեան գրատունը և այլ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆրանք:

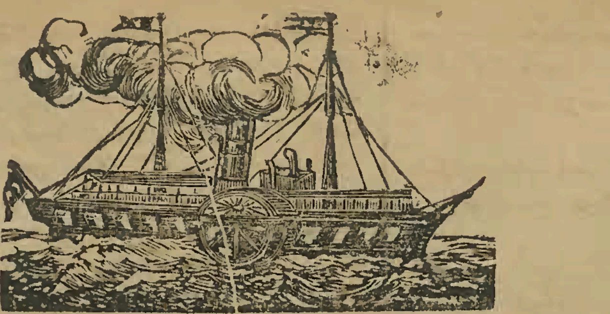

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1878 ՄԱՅԻՍ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Բօսֆօրէն Էմինէօնիւ իջնողները

11 30 Եէնիմահալլէն, Մէգ. Պէյլէրպէյի. Թարապ. Եէնիք. Սմէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:
11 45 Արնավուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ.
12 Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկունճուք, Գապաթաշ:
1 Եէնիմահալլէն Մէգարբ. Պէյլէրպէ. Թարապ. Եէնիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ:
1 15 Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
1 45 Ռ. և Ա. Գավագէն, Եէնիմահ. Մէգարբ. Պէյլէրպէ. Թարապ. Եէնիք. Սմէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:
3 Պէյլէրպէ. Թարապիա, Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.
3 Մէգար. Պէյլէրպէ. Թար. Եէնիք. Ռ. Փ. Մահ. Սմէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Վանիք. Պէյլ. Սիրքէճի-իսկէլէսի:
4 Եէնիմ. Մէգար. Պէյլէրպէ. Թարապ. Եէնիք. Սմէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիկ:
5 15 Եէնիմ. Մէգարբ. Պէյլէրպէ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնավ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:
6 15 Եէնիմ. Պէյլէրպէ. Թարապ. Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկ. Գանլ. Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Իւսկիւտար:
8 45 Պէյլէրպէ. Թարապ. Պէյքօզ, Սմէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:
8 Ա. և Ռ. Գավագէն, Մէգարբ. Պէյլէրպէ. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնավ. Օրթաքէօյ, Պէշիկ:
8 45 Պէյլէրպէ, Պէյքօզ, Բաշպ. Ռ. Փ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ:
10 15 Եէնիմահ. Մէգարբ. Պէյլէրպէ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք, Արնավ. Օրթաք Պէշիկթաշ:

Կամուրջէն ելնող շոգենաւները

12 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլէրպէ. Մէգար.
1 Գապաթաշ, Իւսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյլէրպէ. Եէնիմահ.
2 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնվ. Պէպէք, Ռ Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյլէրպէ. Մէգարբ. Եէնիմահալլէ:
2 30 Իւսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. Փ. Մահ. Բաշ. Պէյքօզ, Պէյլէրպէ.
3 15 Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Պէյլ. Արնավ. Ռ Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյլէր. Մէգարբ. Եէնիմահ:
5 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիքէօյ, Պէյքօզ, Թար. Պէյլէրպէ. Մէգար. Եէնիմահ. Ռ. և Ա. Գավաք,
6 30 Իւսկիւտար, Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլէրպ.
8 15 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլէրպէ Եէնիմահ:
9 45 Գուզկունճուք, Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշպ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյլէրպէյէրէ:
10 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապ. Պէյլէրպէ. Մէգար. Եէնիմ. Գավագներ
10 30 Գուզկունճուք, Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշպ. Պէյքօզ, Պէյլէրպ:
10 30 Սիրքէճի-իսկ. Պէյլ. Վանիք. Պէպէք, Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Սթէն. Ռ. Փ. Մահ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլէրպէ. Եէնիմահ:
11 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկէն Եէնիք. Թարապ. Պէյլէրպէ:
11 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշպ. Պէյքօզ:
11 35 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ:
12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ:

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իւսկիւտարէն կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իւսկիւտար. Ժամ	Ժամ
12	6 35	12 15	7 45
12 30	7 15	12 45	8
1	8	1 15	8 20
1 30	8 30 Պէշիքթաշ	1 45	8 5
2	9	2 15	9 20
2 30	9 35	2 45	9 50
3	10	3 15	10 15
3 30	10 20	3 45	10 40
4	10 45	4 15	11
4 30	11 5	4 45	11 20
5	11 25	5 15	11 40
5 30	11 40	5 40 Պշքթ.	11 50
6	12	6 20	12 5

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իւսկիւտարէն կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իւսկիւտար. Ժամ	Ժամ
12	5 30	12	5 35 Պշքթ.
12 30	6	12 30	6
1	6 35	1	6 40
1 30	8	1 30	8
2	8 40 Պէշիքթաշ	2	8 45
2 30	9 15	2 30	9 20
3	10	3	10
3 30	10 30	3 30	10 35
4	11	4	11 5
4 30	11 30	4 30	11 35
5	12	5	12 5

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այերի վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է. ուրիշ ամէն տեսակ մազի ջուրերը կամփուրերը՝ որ մազ չի թափելու համար կըծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ վիկօրի օգուտը միլիօնաւոր փորձերով տեսնուած է, և Պօլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ ։ Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, չուտով գործածեն աս ջուրէն որ՚ի վերջոյ չզղջան: Թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կամրացնէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը չորցած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան ։

ՕՃԱՌ

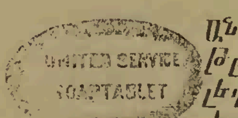

Անուշահոտ օճառ, մորթը կը կակուղցնէ ու լեղի ջուրով ալ կը փրփրի, տեսակը խիստ աղնիւ ու գինը շատ աժան է. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՂԱԶԱՆ

Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան կը ծախուի, աղնիւ ճերմակ կտաւներ, ու ամեն ծածկոց և այլն, ամեն արծաթեայ պատառաքաղ, դգալ և այլն. կազի լամբաներ, ամեն ճերմակ յախճապակէ ամանք Անգղիոյ տեսակէն, քարիւղներ, փոքր ծածկոց, քթանէ սփռոց և այլն, բոլոր հանգոյն փորագրեալ անօթներ, կարի գործիքներ, և ուրիշ անթիւ պիտանի վաճառք կը ծախուին չափաւոր գներով ։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը ։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճառաչէսի թիւ 198, Նորօ խան Մասիսի խմբագրատունը ։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնականները ։

ԻԶՄԻՐ. Սարգիսեան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչիկ էֆ. Լալիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահիան աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուզունօղլեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր բաղալեանց Մամինեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան.
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՖՈՔՇԱՆ. Ֆէրհատ աղա Ս Ֆէրհատեան.
ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Խաչատուրեանի.
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արմ. Արբելեան.
Ուրիշ քաղաքներէ սատակողները ուզողներն ալ տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ